

Pròleg

I.

De la mà sàvia i pacient d'Isabel Oliva m'endinso en *Passeig d'hivern* benigne i tardoral, crepuscular i renaixent. Hi ressona, llunyana, la veu de Joan Vinyoli, vorejat de tots els colors de l'ambre. Hi mormola la veu d'altres poetes que l'autora ha volgut invocar expressament a manera de guiatges perquè en algun moment han marcat la traça dels camins: Susanna Rafart, Rosa Font, Joan Sales, Kavafis, J. N. Santaaulàlia, Vicenç Llorca... Ha volgut que sigui un camí amb besllums d'imatges de Velázquez, Sorolla, Munch i Paul Klee. De tant en tant ens hem aturat per escoltar la música maçònica de Mozart, el *Clar de lluna* de Beethoven, els preludis de Chopin i Debussy o el tic-tac rítmic que marca el metrònom. Hem visitat paisatges, ciutats, el clos tancat de la Sala de les Nines de Bearn. En la solitud del retorn persisteixen la poesia i la memòria. Isabel Oliva ha escrit a contracor del temps, dins del torrent dels dies i les hores. *Passeig d'hivern* és un camí circular d'anada i de retorn, d'Atlàntida iniciàtica a un rèquiem transformat pel *Cànon* de Pachelbel.

La poesia és sentiment i coneixement en una amalgama congrejada per la voluntat expressiva i en una proporció que només el poeta, mag, alquimista, ésser amatent a la veu del cor, sap configurar per construir i commoure. És escorça vivent a la pell del poeta, entreteixida en la mateixa carn i en la mateixa sang, fins arribar a formar part de la seva mateixa essència, persistent, i com a escorça es renova al caire dels embats del temps.

II.

Isabel Oliva és mestra. Més enllà de la pedagogia i el mestratge, la pintura, l'escriptura i la música configuren el seu hàbitat vital i creatiu, en què la poesia hi és predominant. *Passeig d'hivern* és el catorzè títol de la seva obra literària, i el Premi Recull de poesia obtingut en l'edició de 2015 el tretzè del palmarès que es va iniciar el 1999.

La seva és una escriptura en llibertat on els únics límits són la voluntat expressiva, l'exigència de comunicabilitat, el ple alenar des de la fiblada inicial —aquell primer vers que els déus regalen al poeta perquè el poema pugui seguir el seu decurs. És una poesia profundament arrelada a l'experiència vital personal i col·lectiva, i això la converteix en universalment creïble i entenedora. “Ser poeta és cosa de distingir entre veure que plou i sentir que plou.” O la visió que, ulls endins, esdevé poesia al caire dels sentits. Al proemi de *Passeig d'hivern*, “A contracor del temps” ens ho anuncia amb uns versos iniciàtics de Susanna Rafart:

Existeix en nosaltres, un temps que salvem de l'oblit i
potser també de la memòria.

Un temps que queda suspès en alguna part remota dels sentits.

El poema que inicia el llibre, homònim del títol, invocant el *Passeig d'aniversari* de Joan Vinyoli, és un cant a la permanència del poeta en el temps i en el paisatge, dos àmbits d'eternitat banyats per una bellíssima llum crepuscular que il·lumina la totalitat de l'aplec poètic:

Sóc aquell vent de la riba (...)
aquell clarobscur dels carrers als quals retorno
aquell paisatge d'aspror i absència.

Sóc un paisatge d'hivern que empeny la tramuntana,
un passeig que no acaba mai.

És un paisatge que es construeix en poema al rescat de la memòria,
el temps suspès damunt del buit del moment, de l'instant poètic.

III.

La infantesa de trens i cavallets de fira rescatada del fons de l'Atlàntida no del tot perduda congriada en una escriptura en la qual els quadres dels artistes que evoquen episodis van sempre més enllà del que el relat lineal explica. Una nit de Sant Llorenç quan els estels agonitzen que explica la incertesa de viure on passat i present s'agleven en una mateixa cadència d'un temps que s'escola. Les roses nascudes de l'abandonament i de l'atzar i que ningú collirà mostren la insòlita bellesa que perdura. L'escriptura d'Isabel Oliva crea imatges i passatges on el referent de la realitat existeix, però no hi predomina perquè preval la força creativa de la paraula poètica.

El leitmotiv del poemari, a grans trets, tracta del pas del temps. La visió de la poeta recupera la pèrdua dels instants que únicament la memòria i la poesia poden conjurar. Omplen els buits immensos, infinits, forats negres d'una cosmografia personal salvada per la paraula.

També Isabel Oliva s'interroga per l'essència de la poesia. El poema és el vidre que es desglaça ("Desglaç"), és instrument per a amidar el temps, cadascun dels instants esdevingut una eternitat sense retorn. Només és amidable per l'incessant i regular ritme del metrònom, metàfora del cor ("El metrònom"): "La vàlvula del cor ens amida minut a minut / mil·lèsimes de vida." Les imatges van del "Daguerrotip", fosc i transparència per on la vida transcorre

en el seu misteri, al "Cal·lidoscopi", on perviu la fantasia òptica dels efectes de la llum. A través i entre tots dos, el temps passa de llarg en una eternitat sense retorn. Un temps que pertany a cadascú i és intransferible, com la "Postal no enviada" des d'un perfecte escenari venecià.

La vida i la mort formen part indestruable del *Passeig d'hivern*, en són cartes marcades ("Les ratlles de les mans"). Hi recorda la figura del pare des d'un paisatge tardoral, al jardí, enterrat al cor dels pardals. La mort dels éssers, dels ocells presoners a les xarxes dels peixos, dels coloms, dels infants morts ("Columbina"), dels éssers que moren per la violència quotidiana evocats al concert de Barenboim amb músics palestins i israelians. Hi ha el vent de les platges mortes i els camins que corglacen les mans. El temps que esdevé, ell mateix, la mort, "un dolor que va obrint camins del passat" i que només es pot salvar en la memòria que esdevé poema. Per això, la pluja. Davalla sovint la pluja als versos d'Isabel Oliva amb una musicalitat cercada i assolida, benigna, que rebla l'enyor del pas del temps i l'endolceix, "Sota l'allau del desguàs un degoteig que canta". O són les llàgrimes, o el curs de l'aigua riu avall.

Cadascun dels poetes construeix el camí de salvació del temps i de la mort. El *Passeig d'hivern* esdevé un trajecte de memòria lírica congriat per la voluntat creativa, per la vivència extrema de la condició poètica que brota i sorgeix amb la tenacitat de sobreviure ("Asfòdels d'Empúries"), amb la convicció que la poesia és "allò que resta al final del temps" ("Cànon en Re").

La poesia, una essència profunda i indestruable de la condició humana que aflora quan la invoquem i quan ens deixem guiar per la mà sàvia i pacient dels poetes, com Isabel Oliva. Ella me n'ha retornat l'àmbit i la veu en un *Passeig d'hivern* benigne i tardoral,

crepuscular i renaixent, en una invitació a la lectura que no puc fer altrament sinó cloure-la, agràida, amb el poema que ha desvetllat per a esdevenir-ne endreça.

El poema es fa al vidre que desglaça la pluja,
al color de la sang d'una gavina morta,
i al cor del temps. Defuig fins i tot el crepuscle
mentre invoco el destí en l'última jugada
al bec dels ocells. Els estels agonitzen.
El temps és una eternitat sense retorn.
S'escola, i els poemes van creixent
en la meva mesura. És un dolor
que desentranya camins i tenalla les ombres
fins a sentir la dallà ben endins.
Record que es torna cendra en la mirada.

Vinyet PANYELLA

Terramar, tardor de 2015

Passeig d'hivern

Encara sóc aquell vent de la riba que bat les parets de l'església,
aquell clarobscur dels carrers als quals retorno,
aquell paisatge d'aspror i absència.
Sóc un passeig d'hivern que empeny la tramuntana,
un passeig que no s'acaba mai. Sovint torno
sota la llarga filera de pollancre
per rescatar de l'oblit els instants que es van perdre,
només sé que és un lloc de silenci i soledat
i que no hi ha res més al final del temps.

Vaig i vinc amb les últimes passes del dia
abans que s'encenguin els llums del passeig
i es pongui el sol sota un cel d'aram.
M'invento un lloc que ja no existeix
—aquell paradís perdut al fons d'un mar—
l'Atlàntida retrobada de la meva infància.

Els ulls de Las Meninas

...como un espejo en una casa oscura.

Si no me miras, no me encuentro.

Juan A. MASOLIVER RÓDENAS

La llum són uns ulls —els seus ulls—
es filtren dins el vidre. És l'inici d'un misteri.
Ja ho sabia Velázquez quan pintava la família reial
a través del mirall.
La imatge em mira, m'esguarda intensament i em somriu.
Aquells ulls buits em persegueixen com els ulls de Las Meninas.
Dins l'obscuritat he retrobat algú que mira i calla.
És l'altre,
fa molts anys que sobreviu en el record
i s'ha fet cendra en la mirada.
Miro al fons del mirall interior i les imatges
s'interfereixen en una ambigua irrealitat,
com l'espectre fugaç d'una vida que passa.

El nen del quadre

Veuràs passar la vida i estaràs sol pels camins del mar,
aquest mar que es desfà en sal als teus peus,
i voldràs ser aquell nen dels quadres de Sorolla,
—aquell nen que juga amb la barqueta de paper
ran d'aigua a la llum del quadre,
la llum mediterrània sobre les platges
i els ports a trenc d'alba.
T'has inventat un món de gavines i papallones blanques
que s'han cremat en el vidre dels fanals.
Et cremen les mans,
els teus dits s'enfonsen sota els castells de sorra
que s'esmicolen.

Taula

9	Pròleg
17	Passeig d'hivern
19	AL CONJUR DE LES HORES
21	Els ulls de Las Meninas
23	El nen del quadre
25	Cerimònia d'iniciació
27	Amb coltell
29	<i>El Crit</i>
31	La Sala de les nines
33	El roser de Joan Sales
35	La ratlla del so
37	Nàufrag
39	El retrat de l'amic
41	El xiscle de la gavina
43	<i>Istesso tempo</i>
45	Desglaç
47	L'última jugada
49	Nit de Sant Llorenç
51	Daguerreotip
53	Jardí d'octubre
55	Calidoscopi
57	Postal no enviada
59	L'eternitat d'un instant
61	A CONTRACOR DEL TEMPS

63	El metrònom
65	Un mosaic de Paul Klee
67	Les ratlles de les mans
69	Gàrgola
71	Cançó italiana
73	Retrat de nuvis
75	Carrer Tórtora
77	Marca de foc
79	Degoteig
81	La notícia
83	Columbine
85	Aquesta brisa no ve del mar
87	Edelweiss
89	Concert
91	Com una dalla
93	Pianola de manubri
95	Asfòdels d'Empúries
97	<i>Cànon en Re</i>